

Abonamintul

Pentru monarhie:
Pre an 6 fl., 1/2 an 3 fl., 1/4 an 1 fl. 50 cr.

Pentru străinătate:
Pre 1 an 18 frcs., 1/2 an 9 frcs., 1/4 an 4 frcs. 50 cm.

Fóea apare în fie care Sâmbătă.

Unirea

Fóe bisericéscă-politică.

Insertiuni

Un şir garmond:
odată 7 cr., a doua órá 6 cr., a treia órá 5 cr.,
şi de fie care publica-
ţiune timbru de 30 cr.

Totú ce privesce fóea
să se adreseze la «Re-
dactiunea şi Admini-
stratiunea Unirii»
în
Blaşiu.

Anul II.

Blaşiu 23 Iuliú 1892.

Numéru 30.

Lămuritu-ne-amú?

În numărul trecutú alú foii nóstre vorbindú despre interpelarea deputatului Ugron Gábor în cauza memorandumului românú, amú terminatú dândú espresiune sperării nóstre, că prin răspunsul ministerialú la aceea interpelare situaţiunea nóstră destulú de încurcatá se va mai limpedi.

Răspunsul ministrului Szilágyi a urmatú. Mai multú. În ziua, în care a răspunsú ministrul Szilágyi deputatului Ugron, a interelatú totú în cauza română şi contele Apponyi, şi acestuia încă i-s'a datú răspunsul din partea ministrului preşedinte Szapáry.

Cu tóte aceste, limpeditu-s'a situaţiunea? Lămuritu-ne-amú?

Să vedemú.

Ugron îl întrebase pre ministrulú de justiţie, dacă are cunoscintá despre cuprinsulú memorandumului românú şi că ce are de gândú să facá pentru a pázi suveranitatea şi auctoritatea statului ungarú.

Ministrulú Szilágyi a răspunsú, că condamnă acelu cuprinsú, dará că nu póte pedepsi pre aceia, cari au aşternutú memorandumulú, de-órece dela unú factorú constituţionalú tertatú este să ceri chiar şi lucruri ilegale. Pedepsi se póte numai lăţirea memorandumului în presá şi agitaţiunile din presá, şi în direcţiia asta a şi provocatú pre procurorú

să fie cu luare aminte şi să câştige legilorú valóre.

Contele Apponyi a vorbitú despre mişcarea întregá a Románilorú, atâtú a celorú de sub coróna Sântului Ştefanú, câtú şi a celorú din România, şi a întreatú pre ministrulú-preşedinte, că ce ţinutá are de cugetú să observe faţă cu mişcarea acésta.

Ministrulú-preşedinte Szapáry a răspunsú mai întâiú privitorú la mişcările din România, apoi privitorú la celea din patrie.

A accentuatú domnulú Szapáry, că este în interesulú reciprocú alú Ungariei şi alú României, a trăi în relaţiunile celea mai bune, că despre acésta este convinsú şi guvernulú românú, şi că guvernulú românú a observatú faţă cu mişcările din România atitudinea cea mai corectá.

Privitorú la mişcarea Románilorú din patrie a şisú contele Szapáry, că are cunoscintá despre ea. A recunoscutú nemulţámirea ce domnesce între Români, şi pentru potolirea acestei nemulţámiri a şisú, că va urmá doué cai: administraţie bună, justá şi echitabilá; în loculú alú doilea: lăţirea ne-forţatá a limbei magiare.

A şisú apoi domnulú ministru, că cuprinsulú memorandumului românú este o vătémare a statului ungarú, că o înţelegere pre basa celorú cuprinse în memorandumú şi cu elemente de acelea, cari au subşternutú memorandumulú, nu e cu putinţá.

A mai declaratú domnulú ministru, că plângerile Románilorú nu suntú îndreptáţite, de-órece naţionalităţile nicáiri nu se bucurá de libertáţi așa de mari, ca în Ungaria.

În sfârşitú a declaratú domnulú Szapáry, că dacă Români vorú abusa de libertáţile ce le au, guvernulú va face propunerú pentru modificarea corăspundétore a legilorú de naţionalitate, de presá, de întruniri şi a legii de comerçiú.

Éta pre scurtú interpelările şi răspunsurile ministeriale.

Aşa dará: lămuritu-ne-amú?

Da şi ba.

Ne-amú lămuritú într'aceea, că guvernulú nu vrea să recunoscá îndreptáţirea plângerilorú române. Guvernulú adecá nu vede deosebirea între ţeri unitare politicesce şi naţionalicesce, cum suntú Frância, Germânia şi România, şi așa crede, că libertáţile, de cari se bucurá în acele ţeri puţinú cetáţeni de altá limbá, suntú de ajunsú şi pentru naţionalităţile nemagiare din patria nóstră. Compátimimú pre guvernantiú nostri pentru orbia acésta a lorú. Ea este esplicabilá numai din grandomania, de a máimuţi state mari şi puternice, cum suntú Germânia şi Frância. Dar n'avemú ce le face. Mai curéndú saú mai târðiú vorú trebui să se trezescá: rátaćirea nu póte fi pre vecie. Datorinţa nóstrá însă este a spune fără rezervá, că noi nu vomú suferi nici odatá, ca să fimú asimilatú şi desbrácaţi din caracterulú

Feuilleton.

Biserica şi Democraţia.

Acesta este titlulú unei serie de articole, apárate în distinsa revistá a domnului P. S. Aurelianú, în „Economia naţionalá.”

Tendinţa articolelorú acestora este, să arete rolulú ce compete bisericei, în deslegarea cestiunii celei mai însémnate a timpului nostru, a cestiunii sociale.

Constatámú cu viná plăcere, că studiulú acesta a întrecutú aşteptările nóstre pentru vederile nobile şi nepreocupate ce se exprimú în elú. Rolulú principalú alú bisericei, şi tacsative alú bisericei catolice, întru deslegarea problemei sociale, este recunoscutú fără rezervá, ba ce e mai multú, să susţine chiar, că problema socialá fără de ajutorulú bisericei nu se póte deslegá.

Suntemú fórté veselú, că putemú afla asemeni apretári într'o revistá, cum e „Economia naţionalá” a dlui Aurelianú.

Suntemú de credinţá, că amú lipsi pre cetitorii „Unirii” de o mare plăcere, dacă nu amú reproduce şi noi articoliú din cestiune.

Dorimú însă ca să se scie, că unele pasaje din articoliú numiţi *nu-i putemú sub-scrie fără rezervá.*

Asta însă nu detrage din valórea şi din însémnătatea simptomatícá a studiului menţionatú.

Éta dar articoliú:

I.

Suntú ani de cândú reprezentanţii cei mai ilustrú ai Bisericei catolice au luatú o parte însémnatá în luptele încinse cu privire la așa numita cestiune socialá. Principii ai bisericei, călugári învetaţi, profesori ilustrú ai Universitáţilorú catolice, s'au întrecutú în a lucrá şi a înfáţisa soluţiuni asupra atátorú cestiuni de reformá socialá. Acésta activitate a şi datú nascere așa numitului socialismú creştinú.

Şi cu tóte acestea liberalismulú luptase şi elú din răspuleri pentru a reduce activitatea clerului numai la lucrările curatú religiose; inase tóte măsurile pentru a márgini acţiunea Bisericei numai în láuntrulú Bisericei şi alú mánástirii. Stréiná de zádarniciile acestei lumú, biserica trebuiá să se ocupe numai cu cele ce se petrecú în cerú, cu mántuirea sufletelorú şi atáta totú. Pre

ea şi pre reprezentanţii ei, nu-i privia nici una din cestiunile de ordine profaná; Biserica şi clerú trebuie să stea nepásátorú faţă cu frámntările şi svércolirile popórelorú cu privire la reformele sociale. Aşa dícea liberalismulú occidentalú; în acésta direcţiune a lucratú reprezentanţii sei cei mai ilustrú. Biserica i-a lăsatú să vorbescá, dar n'a úftatú, că întâiulú dintre reformatorú, celú mai mare reformatorú a fostú însu-şi întemeiatorulú creştinismului, însu-şi celú restignitú pre cruce. Nehotáritá cât-va timpú, plecându-se mai multú spre capetele încoronate, spre cei mari şi puternici, de odatá Biserica schimbá tactica, se apropie de cei mici, dá mâna cu democraţia. Printr'acésta Biserica se întórise la adevératulú seú rolú, căci fundatorulú creştinismului n'a avutú de a face de câtú cu cei asupriţi şi umili.

De ani învetaţi Bisericei se indeletniceá cu cestiunile de reformá socialá; însă Capulú supremú, urmaşulú sântului Petru, nu se rostise. Dupá mature reflectiuni Papa a vorbitú şi a vorbitú despre reformele sociale.

Unulú dintre fundatorii socialismului modernú, Saint-Simon, presimţişe rolulú însémnatú ce ar putea indeplini Biserica în reforma socialá. De aceea în opera sa înti-

nostru românesc. Suntem și vom fi tot-deuna fii credincioși ai patriei ungare, dar materialul pentru magiarizare nu vom să fim, pentru-că asta ar însemna a ne sinucide naționalicesce.

În ceea ce nu ne-am lămurit, este politica ce voesc guvernul să o urmeze față cu naționalitățile și în special față cu noi.

Administrație justă, echitabilă și egală pentru toți: etă punctul prim al programului guvernamental.

Subscriem și noi, numai am dori, ca să vedem odată administrația acésta, care va face „ca toți cetățenii să se simtă bine în patria acésta.“ Noi vom fi cei dintâi, cari vom glorifica acésta administrație, numai nu prea credem a o ajunge. Esperințele trecutului și a prezentului ne fac pesimiști, și până nu vedem nu credem. Constatăm de o cam dată, că administrația acésta nu există, ci există chiar contrarul ei, adică o administrație injustă, neechitabilă și neegală pentru toți, care face, ca nu toți „cetățenii să se simtă bine în patria acésta.“

Lățirea limbei magiare pre calea observată de 25 de ani încôce: etă al doilea punct din programul politice de naționalitate a guvernului.

Acum punctul acesta nu-lu subseriem. Esecutarea acestui punct însemnă nimicirea noastră națională, însemnă călcarea legii de naționalitate, însemnă stîrpirea tuturor institutelor și instituțiilor noastre românesce. Întru adevăr delă universități suntem eschiși ca români, gimnasia românesce nu putem ridică, cele existente ni-se magiariséză, școlele populare sunt aproape magiarisate și espuse la magiarizare totală prin proiectul de lege privitor la regularea salarelor învățătoresce, asilele de copii sunt făcute pentru a magiarisă. Tote aceste s'au făcut „fără forță“, cu nesocotirea legii despre naționalitate. Guvernul vrea să continue pre calea acésta. Va să dică vrea să magiariseze și ce a mai rămas, preparandii,

institute teologice. Tote aceste guvernul vrea să le facă „fără forță“, pentru a deslegă cestiunea naționalităților.

Nefericită idee, demnă numai de un guvern, ce se numesc liberal.

A deslegă cestiunea naționalităților, călcând în peciore legea esistență de naționalitate, este întru adevăr o teorie fără sémén.

Etă de ce în punctul acesta nu ne-am lămurit.

Rămânem dar cum am mai fost.

Ne-am convins încă odată, că dreptele noastre plângerii sunt nesocotite și trecute cu vederea. Ne-am convins, că o vindecare a relelor, de cari suferim, nu avem să o așteptăm nici delă guvernul actual, nici delă parlamentul țării, care a luat spre sciință răspunsurile ministeriale, nici delă vre-un partid parlamentar. Guvernantii nu numai că nu se gândesc la observarea legilor existente, dar amenință, că le vor schimba încă și mai spre rău.

Amenințarea ne lasă reci. Am dori din inimă să o facă acésta. Atunci cel puțin n'ar mai pute să se laude înaintea lumii civilizate cu mult vestitele libertăți, de cari ne bucurăm noi cești ingrați (!) și atunci cauza noastră ar străluci și mai mult de adevărate, ne mai fiind nici apărîntă de argumente contrare.

Fie dar, ce va fi.

Datorința noastră este, să nu ne descurajăm. Guvernele se schimbă, cauza unui popor nu pôte fi supusă la schimbări. Dumneșeu a destinat pentru fiesce care popor o misiune. Lasă este acela, care nu-și pricepe și nu-și îndeplinesce misiunea.

Amenințările n'au să ne sparie. Susur inimile și cu încredere în Cel de sus să continuăm calea noastră, până va veni și timpul acela dorit, în care ne vom pute înțelege și vom pute scrie, că: ne-am lămurit.

Protest. — În 22 Iulie a. c. s'au împlinit 3 ani, de când gimnasiul greco-catolic român din Beiuș a fost magiarisat prin o simplă ordonanță ministerială. Astăzi, când partidele politice din Ungaria în frunte cu partida „națională“ alui Apponyi accentuază — firește pro forma —, că trebuie să se observe legea de naționalitate din 1868, credem a fi oportun a protesta din nou contra magiarisării unuia dintre cele mai vechi institute culturale românesce, pentru-că magiarizarea acésta este o faptă diametrală opusă cu litera și spiritul acelei legi. Gimnasiul din Beiuș, o repețim, a fost întemeiat de un episcop român, pentru cultura națională a poporului român, și a fost recunoscut de românesc și din partea Maiestății Sale Preagrațiosului nostru Monarch. Deci în numele legii sancționate de Regele încoronat, în numele dreptului, ce-lu are biserica noastră românesce de a-și susține institute culturale românesce, în numele preafaltelor hotărri emanate chiar și pre timpul absolutismului și în numele dreptății și ecuității cerem și pretendem, ca gimnasiul greco-catolic din Beiuș să i-se restituască caracterul românesc adică limba de propunere românesce, și ast-fel să se observe legea și față cu acest institut. Starea actuală creată în acel gimnasiu prin terorism și șovinism este o rană, care arde pururea pre corpul bisericii noastre, rană, care însa-și prudința politică pretinde să se saneze cât mai curând.

Agitațiunile române. — În legătură cu articolul nostru de fond, credem a fi cu scop, să comunicăm în traducere verbală un „entrefilet“, ce-lu publică fôea clericală din Budapesta „Magyar Allam“ în numărul său 161 din 16 Iulie n. totu despre obiectul acesta. Etă articolul:

În ședința de ieri a casei deputaților contele Apponyi Albert a interpelat pre contele Szápary în cauza agitațiunii naționalităților și în deosebire a Românilor. A disu, că în cercurile cetățenilor de limbă română s'au născut în timpul dincôce atari mișcări, cari nu este iertată nici guvernului nici parlamentului a le trece cu vederea. Întrăbă

tulată *Noulă cristianismă* adresându-se Papei îi dicea: „Adevăratul cristianism trebuie să facă pre omeni fericiți nu numai în cer dar și pre pământ. Sarcina voastră consistă a organiza specia umană după principiul fundamental al moralei divine. Nu trebuie să vă măriniți a predică credinciosilor, că săracii sunt copii iubiți ai lui Dumneșeu, dar trebuie să întrebuiți pre față și cu energie tote puterile și tote mijlocele Bisericei militante pentru a îmbunătăți cât mai fără întârziare starea morală și fisică a clasei celei mici numărôse.“ Aceste cuvinte rostite pre la 1825 n'au fost ascultate. Astăzi se pare că șeful suprem al catolicității nu a mai putut sta nepăsător față cu mișcarea socială; de aceea elu a și vorbit. Papa, care până astăzi își dedese mâna cu Împărații și cu Regii, cu cei mari și puternici, de astădată se îndreptă spre popor, spre cei mici și întărcați de bunurile acestei lumi. Înlăturându or-ce rezervă, Vaticanul întinde mâna democrației, recunoște aședmintele republicane, exprimă necesitatea reformelor sociale.

Fiesce cine își pôte închipui cât a surprins pre unii, cât a sguduit pre alții acésta nouă atitudine a șefului Bisericei catolice. Fără a rupe cu tradițiunile, fără a se contradice, Papa se pune în fața revolu-

țiunii și a liberalismului și le spune fără încunjur: Nu ați ținut promisiunile ce ați făcut poporului. Adevărul este și cu toți trebuie să recunoșcem, speranțele puse în revoluție și în regimul parlamentar n'au răspuns așteptării popórelor. De abia a trecut o sută de ani delă marea revoluție francesă și societatea simte nevoie de noui prefaceri, de noui transformări sociale.

Regii și Împărații, fără a nesocoti puterea Bisericei, au căutat să-i dea rolul unei poliții spirituale sau, cum se exprimă Veillot, unei jandarmerii îmbrăcată cu rasă. Nu putea să convie acésta înjositoare sarcină celor cari represintă Biserica; de aceea și ei, întorcându-se din spre cei puternici, trecu alături cu poporul. Și într-acésta Suvranul pontefice nu face decât să se conforme cu preceptele evangheliei, cu cuvîntul celui care a fost resiginit între doi tâlhari pentru mântuirea umanității.

Nu doră că vre-o dată Biserica și-a întors dragostea delă cei săraci și suferinți; din contră ea a căutat de când există să aline durerile, să potolască suferințele cu milostenii, cu caritate. Însă lumea de astăzi, sărăcimea și proletariatul respinge milostenia și nu mai voiesce caritate; ea cere dreptate în tote și pentru tote. Și în acésta Biserica este alături cu cei însetați de jus-

tiție. În totu timpul Biserica recomandă justiția alături cu caritatea. Și cine altu dacă nu cristianismul a propagat sentimente de frație, de solidaritate, de justiție. Și astăzi când justiția este cerută de cei care lucră, delă cei care-i face să lucreze, cum se putea, ca Vicarul lui Crist, să rămăie nepăsător? De aceea Papa a vorbit și a vorbit fără încunjur în favorea celor ce suferu, celor năpăstuiți. Sunt ani de când ilustru abate La Mennais povățuia pre Papa ca să părăsescă pre Regi și să trecă cu poporul. Cuvintele lui și a altor ilustri membri ai clerului catolic n'au fost ascultate; însă după atata resignare, dreptatea a trebuit să triumfe, Biserica a redeschis brațele sale poporului.

Acésta mare și însemnată evoluție a Bisericei catolice deschide noui orizonturi pentru deslegarea cestiunilor sociale. Adevărații creștini nu pot de cât să se bucure. Nu este mirare, și noi nu ne îndoim despre acésta, că Biserica va reuși mai cu înlesnire să aplaneze neînțelegerile scornite de atatea revendicațiuni; nu este mirare ca Biserica să reușescă mai cu succes în acésta mare întreprindere decât Regii și Împărații, cari au luat asupra-le deslegarea cestiunilor sociale. Pôte ca exemplul dat de Biserica să încurajeze și mai mult pre cei

deci pre ministrul președinte, că ce are de cuget să facă cu aparițiile amintite.

La întrebarea pusă ministrul a și răspuns îndată. Nu a negat, că agitații, manifestații, s'au întâmplat, că aceste apariții regretabile și-au aflat teren priincios mai ales în România, așa dar preste hotărârile patriei. A tras însă la îndoeală, că în acestea ar fi luat parte și România oficioasă, a cărei guvern încă este convins despre necesitatea bunelor relații cu noi.

În legătură cu acesta a spus totodată și programul de naționalitate al guvernului. Acesta are scop dublu, a face cu putință, ca în patria acesta fiesc care cetățeni să se simtă bine între confiniile patriei, și a lăți limba magiară pe calea urmată de legislativă în decursul de 25 de ani.

Spre acesta guvernul, dacă va afla de necesar, va fi gata, a recurge și la mijloace mai eficace și eventual a modifica și legea de naționalitate precum și legile de presă și de intruniri.

„Preste totu putem consimți cu răspunsul ministrului președinte și în multe privințe îl putem da drept. În adevăr guvernul are și dreptul și dorința, ca dacă aceste agitații de naționalitate trecu preste hotărârile legale, vătămă statul ungar și drepturile lui legale, să le suprimă cu toate mijloacele posibile, să impede propagarea lor mai departe și vătămările să nu le lase nerăbunate.

Esența cesiunii însă nu zace în acesta. Ea se află în însăși legea de naționalitate. De douăzeci și cinci de ani a adus parlamentul ungar legea aceasta, ca să liniștescă naționalitățile, să le asigure drepturile și să le împărtășească de aceleași drepturi, de cari se bucură fiesc care cive al patriei. Nu cercăm acum, că această lege pte fi bună, sau rea, deși despre acesta s'ar pute dice multe. Dar legea până ce-i în vigoare trebuie să fie și observată; atât guvernul, cât și naționalitățile de o potrivă să o respecte și să o aibă la inimă. Acesta însă, să o mărturisim sincer, nu s'a întâmplat tot-deuna. De aci provine apoi nedestulirea naționalităților, cari se cred jignite în drepturile lor date prin lege.

mari și puternici, în mânele căror stă în mare parte ameliorațiile cerute astăzi de popor, ca dimpreună cu dinsa să caute a rezolvă în pace și în linisce atâtea cesiuni arătore.

Geloși de mărirea și înălțarea Bisericii noastre ortodoxe, am dorit ca și clerul nostru înalt, imitându pre Pontificele roman, să dea cu dragoste mâna democrației. În această direcție Biserica noastră pte găsi precedente. Sunt atâți episcopi celebri cari au ținut pieptu celor mari apărându poporul, apărându drepturile poporului român. În afară de dogme, ar trebui ca clerul să ia parte și în mișcarea socială a poporului român; să se intereseze mai de aproape de îndreptățirea atator nevoi simțite de cei mici și de cei slabi. Scim că cei cu vederi înuste recomandă clerului, ca să-și vadă de Biserică și numai de Biserică. Dar unde ore este scris, că servitorii Bisericii trebuie să rămână cu toții străini de interesele poporului? După mine unul s'ar micșora și se micșorează marele rol al Bisericii, când se caută a se țermuri numai în taine. Celu care a întemeiat Biserica i-a desemnat un rol cu mult mai mare, și pre acesta am dorit să-l vedem îndeplinit de servitorii altarului. M.

Unica politică de naționalitate corectă ar fi așadar: Stricte observare a legii de naționalitate. Cine păcătuiesc contra aceleia, să se pedepsescă fără cruțare, cu rigore și energie. Sau dacă însăși legea nu mai corespunde scopului, atunci placă a o modifica. Altă cale nu este. Sau—sau, legislativă totdeuna are dreptul de a alege, dar a se pune afară de cadrul stărilor legale nu este cu putință.

Revistă bisericescă.

Roma.

Sânția Sa Pontificele a ținut în 11 Iulie un consistor secret, în care după rostirea unei alocuții a promulgat numirea alor 50 arhiepiscopi și episcopi. Pre episcopii preconizați, cari au fost de față, Sânția Sa îndată i-a primit în audiență. După audiența papală episcopii cei noi s'au scoborit în biserica Sântului Petru, unde s'au rugat la mormintul principelui Apostolilor.

Ambasadorul Germaniei acreditat pre lângă Scaunul Apostolic a fost primit din partea Sânției Sale în audiență de adio. Atât Sânția Sa cât și secretarul de stat și-au exprimat regretele pentru depărtarea definitivă a domnului Schlözer. Să dice, că numirea noului ambasador ar fi iminentă și că domnul Schlözer ar fi și împărțit Sânției Sale numele successorului său.

†

Cardinalul Battaglini.

În zilele trecute a repositat unul dintre cei mai ilustri membri ai S. Colegiu al Cardinalilor, arhiepiscopul din Bologna, Eminența Sa Cardinalul *Francesco Battaglini*. A fost născut în satul Mirabello de lângă Ferrara în an. 1823. Părinții lui au fost croitori și tinărul Francesco încă și-a început cariera învățându meseria tatălui său. În etate de 17 ani a început să frecuențeze școlile, dar pre atunci din diligență privată învățase deja perfect limba latină. În etatea de 25 ani a fost numit profesor de filosofie și la un an după aceea profesor la universitatea din Bologna. În anul 1870 a apărut opul renumit al profesorului Battaglini, cunoscut sub numirea: „*Logicae, Metaphysicae, Ethicae institutiones*“. Urmarea a fost numirea lui de episcop în Rimini, apoi de arhiepiscop în Bologna și în sfârșit la anul 1885 de cardinal.

În veci amintirea lui.

Revistă politică.

Afaceri interne.

Parlamentul a terminat dezbaterile proiectelor despre regularea valutei și le-a primit aproape cu unanimitate. În ședințele din 13 și 14 s'au făcut două interpelări în cauza memoriului Romanilor, la cari au răspuns ministrii Szilágyi și Szápáry. Cu aceste ne ocupăm la alt loc.

Casa magnaților încă a ținut o ședință, în care a primit proiectele de valută.

Miercuri a ținut încă o scurtă ședință parlamentul, și cu acesta sesiunea dietală a fost prorogată până în 26 Septembrie.

După redeschiderea sesiunii va urma îndată alegerea membrilor pentru delegație, închiderea sesiunii prime și îndată deschiderea sesiunii a doua a ciclului prezent.

Numirea ministrului de comerț în persoana secretarului de stat dela același minister, Lukács Béla, s'a întâmplat, și ministrul Wekerle a fost absolvat dela conducerea interinală a portofoliului de comerț.

România.

Regele Carol însoțit de principele Ferdinand s'a rentors în țară, unde a fost primit cu entuziasm. Pretutindenea regele român a fost primit cu onoruri extraordinare, cari dovedesc simpatiile, de cari se bucură regatul român în Europa întregă.

Căsătoria principelui Ferdinand cu prințesa Maria se va ține la toamnă în Londra, fiind dorința reginei Elisabeta, ca și ea să pte participa la actul cununiei. În București va fi deci numai intrarea solemnă a părechiei princiare.

Anglia.

Alegerile sunt terminate. Învingerea este alui Gladstone. Resultatul până aici cunoscut e: 311 ministeriali, 348 opoșionali. Vor fi 12 balotagii. Prin urmare majoritatea domnului Gladstone e de vre-o 40 voturi. — Marchisul Salisbury a fost la regina Elisabeta în audiență, ca să otărăscă ce e de făcut. Deocamdată s'a decis, ca ministerul să nu abdică ci să aștepte deschiderea camerei, care va ave loc la începutul lunii viitoare, și acolo să provoce un vot de încredere respective de neîncredere. Numai după acel vot se va retrage ministerul Salisbury, ca să dea loc unui minister gladstonian.

Correspondențe.

Sibi în 14 Iulie 1892.

Mult Onorate Domnule Redactor!

În 30 Iunie a. c. s'a ținut aci ședința Senatului scolastic protopopescu alui tractului Sibiului, în care acela și-a dat semnă despre starea învățămintului popular și progresul făcut în acest tract în decursul anului scolastic 1891/2, luându-se totu odată hotărri corăspundătoare în interesul cauzei scolastice.

Dați-mi deci voe, M. On. Die Redactor, să Vă presintă pre basa raportului general alui Senatului scolastic protopopescu următorul tablou fidel despre starea cauzei scolastice în acest protopopiat: 1)

În protopopiatul gr. cat. alui Sibiului se află 34 comune bisericesci; dintre aceste 21 sunt provădute cu școle proprii și anume 18 comune cu școle confesionale, ér 3 comune cu școle așa numite grănițeresci, adecă Orlatul, Racovița și Vestemul. La școlile confesionale au funcționat în decursul anului scolastic 1891/2 18 învățatori, dintre cari 8

1) Am dorit mult, ca raportul asemenea acestuia, să ni-se tramită din toate protopopiatele. Ar profită mult cauza. Red.

suntă provăduți cu diplomă de calificățiune în regulă; în 2 comune au funcționat preparanți abs., cari în vara acēsta încă au depusă esamenul de calificățiune cu succes; în 5 comune au funcționat ca învățatori preoții respectivi, dintre cari unul e provăduț cu diplomă de învățator și unul cu decret; în 2 comune au funcționat învățatori mai vechi provăduți cu decret și în 1 comună a funcționat un învățator fără calificățiunea formală cerută de lege, dar și acesta a depusă în vēră acēsta esamenul de calificățiune cu succes.

Școlile confesionale — afară de ceea din Sibiu — preste totu suntă avisate a se susține mai numa din repartițiuni în bani și naturalie eietate pre poporenii respectivi, din care causă atari școle în grelele împrejurări actuale preste totu nu se potă bucură de dotațiuni amēsurate recerintelor timpului de ađi și indigințelor culturale ale poporului nostru. Ce privesce salariile învățatoresci, în o parochie (Șeica-mare) în timpul din urmă s'a amelioratū salarul până la suma de 300 fl., în altă parochie s'a urcatū în anul trecut la 250 fl., în 12 parochii după necurmăte stăruințe încă s'au putut amelioră până acum salariile învățatoresci până la modesta sumă de 200 fl., dar în 4 comune până acum salarul învățatorescu nu atinge suma de 200 fl. Observu mai departe, că în 13 parochii amēstecate cu majorități preponderante gr. or. nu se potă susține școle gr. cat. din lipsa mijlocelor recerute și prunci gr. cat. aflători în etatea de școlă suntă avisati a cercetă școlele respectivelor majorități gr. or., avēndu preoții nostri din acelea parochii să propună doctrina Religiei și Moralului pruncilor, cari ceretă atari școle.

Față cu pericolul, ce amenință școlele noastre din partea statului prin noul proiect de lege alu ministrului de culte și instrucțiune publică, încă în tōmna anului trecut s'au ținut conferințe cu preoțimea tractuală și cu reprezentanți din sinul poporului în causa urcării salariilor învățatoresci până la minimul de 300 fl. și este de sperat, că la adecă în celea mai multe comune bisericesci cu școle confesionale provădute cu conducători harnici, cari premergēndu însiși cu exemplu sciū însufleți poporul la nouē jertfe pentru causa noastră cea mai sântă, pericolul, de care ne temem acum, să devină isvorul unui nou și puternic avēnt pentru școlele noastre confesionale, ceea ce eū o dorescu din totă inima.

Edificii proprii de școlă se află în 14 comune bisericesci, tōte din material solid; în 2 comune se folosesc casele parochiale ca localități de școlă, ér în 2 comune încă nu există edificii scolastice și prunci se instrueză în case închiriate. Amintesc aci cu o deosebītă mulțămire, că în parochia Sibiului s'a ridicatū în vēră acēsta un nou edificiu de școlă, carele face onōre comunei noastre bisericesci în acēsta cetate de diferite confesiuni și naționalități; școlă acēsta pōte servi de model și altor comune bisericesci cu atât mai virtosū, că aceea s'a edificatū aprōpe numa din contribuiri benevole ale bărbaților zeloși și cu simț pentru binele biserice și alu școlii colectate și cruțate în timp de 16 ani. Edificiul acesta are să fie deplin terminat până la 15 Augustū a. c. spre a se putē predă destinațiunii sale cu 1 Sept. a. c. și costă suma rotundă de 5100 fl.

Numărul total alu pruncilor aflători în etatea de școlă de ambele sexe dela 6—12 și respective până la 15 ani în anul scolastic 1891/2 a fost de 2357, cu 267 mai mulți decât în anul scolastic 1890/1, dintre cari 1256 feciori și 1101 fete, și anume cei îndatorați a cercetă școlă de tōte ăilele au fost: 970 feciori și 829 fete, cea de repetițiune: 286 feciori și 272 fete. Dintre cei de tōte ăilele au cercetatū școlă: 694 feciori și 521 fete. Școle străine (gr. or. ori altă confesiune și de stat) au cercetatū: 123 feciori și 80 fete. Școlă de repetițiune au cercetat'o: 116 feciori și 119 fete. Deci din numărul total de 1256 feciori au cercetatū școlă 933, prin urmare n'au cercetat'o 323; din numărul total de 1101 fete au cercetatū școlă 720, prin urmare n'au cercetat'o 381.

Ce privesce rezultatul esamenelor pre anul scolastic expirat, — acela în 2 parochii a fost: deplin mulțămitor; în 3 parochii: bun; în 7 parochii: suficient; în 3 parochii: de mijloc îndestulitor; în 2 parochii: abia îndestulitor și în 1 parochie: slab.

Dintre decisiunile mai însēmuate ale Senatului scolastic protopopescu îni iau voce a aminti următoarele:

a) S'a decis a se luă mēsurī mai energice pentru o frecuentare mai regulată și mai numărōsă a școlilor de repetițiune din partea elevilor și elevelor dela 12—15 ani.

b) Acolo unde nu există școle de pomăritū, senatele scol. parochiale să fie îndrumate a luă mēsurī energice în astă privință, ér unde școlă nu-și are grădina sa proprie și unde comunele politice după toți pașii făcuți n'au asemnatū locuri corēspundētoare pentru școle de pomăritū, se recomandă preoților respectivi, ca în interesul școlii, ba chiar și în interesul propriu, să oferescă din grădinile parochiale câte un locușor acodat pentru a se putē face cu elevii deprinderi în pomăritū, — și pentru încuragiarea învățatorilor în cultivarea pomăritului, căruia — durere — în puține locuri i-se dă importanță, ce i-se cuvine, s'a decis a se escrie din nou un premiu de 12 fl., după ce premiul scris în anul scol. expirat din lipsa de concurenți a rămas neconferit.

c) Avēndu-se de o parte în vedere, că în anul scol. expirat n'au intrat dela învățatori cereri pentru ajutōre din fundul scol. tractual, de altă parte, că mai la tōte școlele se simte lipsa de cărți didactice, Senatul scol. protopopescu destinēză din fundul scol. tractual suma de 25 fl., pentru a se procură abc-dare și a se distribu școlilor mai lipsite spre folosința pruncilor sērăci și diligenți.

d) S'a cetitū Cercularul mitropolitan de dtū 25 Iunie a. c. Nr. 2349 emanatū în causa asilelor de vēră de copii, carele s'a luat spre sciință și strictă conformare, avēndu a face raportū fiesce care preotū în astă causă oficiului protopopescu până la 1 Augustū a. c.

Primiți M. G. Dle Redactorū asecurarea deosebitei stime, ce Vē păstrēză

Alu DVōstre devotatū X—Y.

Internatul Vanceanū de fetițe.

Cu inima plină de veselie grăbim a împărtăși cetitorilor nostri circularul mitropolitan, prin care se notifică clerului și poporului archidieceșanū înființarea și deschiderea „Internatului Van-

ceanū de fetițe“ împreunată cu școlă populară română greco-catolică superiōră.

Suntem de convingere, că scirea acēsta va face să tresară inima în toți fiil biserice și a poporului nostru.

Chemarea femeii și a mamei este cea mai sublimă, și în timpul presentu pentru noi Romāni are o importanță și mai mare, decât ori când mai nainte.

Mame creștine și romāne vrea să creșcă „Internatul Vanceanū de fetițe“.

Onōre, recunoscință și glorie marelui Archiepiscopului, care pricepe lipsele turmei sale și nu cruță nici o jertfă pentru a le îndeplini.

Ētă circularul:

Cercularū către întregū clerul archidieceșanū.

Suntă deja optă ani, de cându Prealnduratul Dumneđeu Ne-a ajutat să Ne vedem împlinită una din dorințele cele amăi ferbinți, ce le-am avut de după chemarea noastră. Acēsta dorință a fost înființarea și deschiderea unui institut de crescere pentru tinerimea studiōsă la gimnasiul nostru din Blăși.

Altă dorință nu mai puțin ferbinte Ne-a fost, ca și pentru sexul femeescu să putem înființă și deschide un atare institut, în care fiitōrele mame de familie în poporul nostru credincios să capete o creștere teoretică și practică și să-și potă însuși o cultură întru tōte corēspundētoare indigințelor timpului și pusețiunii și chemării speciale, ce o voră avē în viētă.

Preabunul Dumneđeu în nemărginita sa îndurare Ne-a ajutat, ca prin cruțări continue să Ne putem adună și spesele recerute la înființarea unui atare institut.

Spre scopul acesta după ce edificiul din piața Blășului, în care a fost aședat până acum internatul de băiați, în urma concurenței, ce creșcea din an în an, începuse a fi prea mic spre a mai putē cuprinde pre toți tinerii, a căror părinți doriau să fie crescuți în el; așa pentru internatul de băiați am ridicat un alt edificiu lângă gimnasiul aprōpe cu două sute metri pătrați mai mare ca cel de până acuma. Edificiul însă, în care fū aședat până acum internatul de băiați, după ce l'am mărīt și străformat în lăuntru conform destinațiunii sale nouē, l'am merit pentru viitor de internat pentru fetițe, care se va și deschide cu ajutorul lui Dumneđeu cu 1-a Septembrie st. n. a anului curent 1892.

După ce însă în Blăși până acuma funcționă numa o școlă de fetițe elementară inferiōră, așa Noi cunoscēndu recerintele culturale, ce timpul nostru de față le poftește și dela sexul femeescu, școlă acēsta de fetițe din Blăși o am înălțat la rangul de școlă superiōră cu 8 clase provăduț cu tōte puterile didactice, ce le poftește legea, și dela 1 Septembrie de-odată cu internatul va și începe a funcționă ca atare. Este afară de aceea cunoscut, că mamele de familie sunt conservatōrele cele mai fidele și cultivatōrele cele mai zeloșe a simțemintului religios. Pentru aceea noul internat de fete l'am provăduț și cu o capelă domestică adaptată după ritul nostru, carea se servescă nutririi domestice a religiosității și pietății.

Pre lângă aceea, după ce dorința Noastră precum și a iubitelui nostru cler și popor este, ca fetițele în un atare internat și școlă pre lângă cunoscințele teoretice să-și câștige și tōtă desteritatea de lipsă în purtarea economiei de casă, așa ne-am îngrit, ca în internatul nostru de fetițe să potă învăț deplin și a se deprinde în tot, ce se ține de viētă practică a unei mame de familie, anume fierțul, spălatul, călcatul vestmintelor, coptul, curățitul, grădăritul, croitul de tot soiul de vestminte femeesci și schimburi bărbătesci și

femeesci, cusutulă de ori ce categorie, ducerea socotelor economiei de casă, cumpărutul articulelor tinătorii de economia casei, conservatulă, pregătutul și aședatul diverselor victualii preste Iernă și altele. Asemenea Ne-am îngrijit de puterile de lipsă, ca elevele internatului prin conversare continuă în timp de doi sau trei ani să-și potă însuși în vorbire și scriere deplină limbile patriei, magiară și germană. Și fiindcă am prevădută, că vor fi și părinți de aceia, cari pre lângă celea amintite, vor voi ca fetițele lor să-și însușescă în internat și ceva cultură musicală, așa Ne-am îngrijit și de aceea, ca elevele cari vor voi, să potă cu spese puține să învețe și cantulul figural și forte-piano. Totu asemenea Ne-am îngrijit, ca elevele, cari vor voi, să-și potă însuși și limba franceză în decursul petrecerilor lor în internat.

Și așa credem, că internatul nostru va pută să împlinescă toate dorințele părinților cu privire la creșterea religioasă-morală teoretică, practică și estetică a fetițelor sale.

În acest internat vor pută fi primite de o cam dată 50 eleve.

Condițiunile primirii sunt următoarele:

1. Pentru o elevă vor fi a se plăti pre lună câte 12 fl. v. a., și așa pre un an școlastic 120 fl. v. a. în două sau cel mult 4 rate anticipative, și pre lângă aceea, o taxă anuală de 3 fl. v. a. pentru înscriere, ce se va solvi la 1-a Septembrie. Alte taxe separate nu se vor solvi decât pentru elevele acele, cari vor voi a învăța limba franceză și forte-piano. Și acele taxe însă vor fi cât se potă mai moderate.

2. Fiesce care elevă să aducă cu sine 4 părechi schimbări, 6 batiste, două părechi încălțăminte, 4 părechi peciorete și superindumentele de lipsă, cari altcum sub conducerea direcțiunii internatului se potă procura și în Blășiul pre lângă prețuri moderate.

3. Pre lângă aceea fiesce care elevă va avé să fie provădută cu vestminte de pat, anume: sacu dedesubt de pene sau pâr, 3 fețe albe de pat, 2 perine și 4 fețe de perină, plapomă și 2 fețe albe de acoperit patul preste și, 3 ștergare, 2 piepteni, unul rar și altul desu, perie de dinți și vestminte.

Pentru suma acésta elevele vor căpeta următoarea provisiune:

A) Locuință în etajul institutului în sale mari sănătoșe și luminoșe, provădute cu toate supellectile de lipsă.

B) Viptu întregu regulat, și anume:

1. dejun cu lapte sau cafea, 2. prânzu 3 plese, în zile de post 2, în duminică și serbatori 4; 3. ojină; 4. cină două plese; C) Spălătul. D) Luminatul. E) Încălțitul de iernă.

Cumpănind deci emolumentele spirituale și corporale, ce se vor da elevelor pentru suma de 120 fl. v. a. pre an, se potă convinge ori cine, că creșterea, instrucțiunea și provisiunea, ce le vor căpeta elevele în acest institut stau în cea mai favorită proporțiune cu spesele.

Dreptu aceea multămindu Marelu și Preafindratul Dumneșu, că Ne-a ajutat să Ne vedem împlinită și dorința acésta, lăsam Fraților Protopopi, parochi și administratori parochiali, ca cuprinsul acestui cercular să-l facă cunoscut în sânta biserică în duminică sau serbătorea cea de întâi după primire, credinciosul nostru popor, ca toți aceia, cari voesc să-și crească fetițele la școla și internatul nostru să se însinueze la Noi în scris până în 20 Aug. n. 1892. ¹⁾

Spre cari oftându-Vă darul lui Dumneșu și dându-Vă binecuvintarea Noștră Archiepiscopescă am rămas cu totă propensiunea părintescă:

Blăși, în Curțile castelului Nostru mitropolitănu 11 Iuliu st. n. în serbătorea sântilor Apostoli Petru și Paulu anul Domnului o mie optu sute nouă-deci și doi, al Archiepiscopatului nostru al 24-lea

binevointe
Ioan, m. p.,
Mitropolit.

Programa serbărilor

ce se vor aranjă cu ocasiunea adunării generale a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, care se va ține în Blăși în zilele 7—8 Augustu n. (26—27 Iulie v.) 1892.

Sâmbătă în 6 Augustu n. (25 Iulie v.)

1. Primirea comitetului central la gară din partea subcomitetului despărțimintului Blăși.

2. Sêra de cunoștință la „Hotel Univers.”

Duminică în 7 Augustu n. (26 Iulie v.)

1. Liturgie în Biserica catedrală la orele 8^{1/2}.

2. Ședința I.

3. Concertu. Începutul la orele 8 sêra.

Luni în 8 Augustu n. (27 Iulie v.)

1. Liturgie la 7 ore dimineța.

2. Ședința II.

3. Prânzu festiv în sala dela „Hotel Univers” la 1^{1/2} oră.

4. Balu. Începutul la 9 ore sêra.

Blăși, în 11 Iulie n. 1892.

Pentru Comitetul aranjatoru

Ioan Germanu,
directorul despărțimintului.

Observări la programă.

Comitetul aranjatoru al serbărilor împreunate cu ținerea adunării generale a Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român în Blăși în zilele dela 7 Augustu n. (26 Iulie v.) până la 8 Augustu n. (27 Iulie v.) a. e. aduce la cunoștința publicului românesc, că între împrejurările actuale cunoscute tuturor, a aflatu cu scopu, să aranjeze numai următoarele festivități:

1. Sâmbătă în 6 Augustu n. (25 Iulie v.) va fi primirea comitetului central al Asociațiunii la gară. Vorbirea de binevențare o va ține directorul despărțimintului. După încuartirarea Comitetului și a oșpetilor va fi o convenire amicală în localitățile „Hotelului Univers.” La acésta Convenire va cânta musica binecunoscută a lăutarilor din Abrud.

2. Duminică în 7 Augustu noi (26 Iulie v.) la orele 8^{1/2} se va celebră S. Liturgie în Biserica catedrală. Cântările vor fi executate de corul Seminarului clerical archidieceșan. După terminarea S. Liturgiei se va ține ședința I. a Asociațiunii. Sêra la 8 ore se va începe Concertul. Piesa principală, compusă anume pentru ocasiunea acésta de dl profesor de musică Iacobu Murășanu, va fi „Mănăstirea Argeșului,” balada nemuritorului V. Alecsandri. După Concertu va fi convenire la „Hotel Univers.”

3. Luni în 8 Augustu n. (27 Iulie v.) la orele 7 dimineța se va celebră S. Liturgie în Biserica catedrală. Apoi va fi ședința a II. La orele 1^{1/2} din zi va fi prânzu festiv în sala cea mare dela „Hotel Univers.” Sêra la orele 9 se va începe balul.

Cându Comitetul aranjatoru aduce aceste la cunoștința onoratului public românesc, crede totodată a fi datoru să anunțe următoarele:

Prețulu participării la prânzu festiv pentru o persoană face 3 fl.; la concertu loc. I. 2 fl., loc. II. 1 fl. 50 cr., stal 1 fl. de persoană; la balu de persoană 1 fl.

Aceste se aduc la cunoștința onoratului public spre orientare.

În deosebire sunt rugați cu insistență toți cei ce vor să participe la serbările din Blăși, să se însinue înainte, pentru-ca toate dispozițiunile să se potă face de timpuriu. Scitu e, că într-unu orașelu, cum e Blășiu, mai ales încuartirarea este împreunată cu mari greutăți. Hotelele din Blăși abia vor potă cuprinde 40—50 de persoane. De aceea doritorii de a participa la adunarea Asociațiunii din Blăși sunt rugați în interesul lor binepriceputu a se însinue la comitetul aranjatoru de timpuriu, căci altcum vor pută să întimpine neplăceri, cari pentru noi ar fi mai regretabile.

Însinuările pentru încuartirare, prânzu festivu, concertu și balu ar să se facă la dl Dr. Isidoru Marcu în Blăși (Balázsfalva) cel mult până în 2 Augustu n. (20 Iulie v.) Cătu se potă ne rugăm, ca totu la adresa numitului domn să se trimită și taxele mai susu specificate.

Blăși, în 14 Iulie n. 1892.

Comitetul aranjatoru.

Noutăți.

Din Archidieceșă. M. O. D. *Emiliu Viciu*, prof. gimn. este numit prefectu de studii în Seminarul tinerimii române gr. cat. studioșe dela gimnaziulu din Blăși. — Cl. D. Dr. *Ioan Sâmpăleanu*, fostu cancellitu mitropolitănu este numit Spiritualu în Seminarul teologic archidieceșanu și catechetu la clasa a VII-a și a VIII-a a școlei poporale superioșe gr. cat. de fetițe și la toate cursurile Institutului preparandial. — Dna *Aurelia Solomonu*, este numită directoră internă la internatul de fetițe române gr. cat. și învățătoare de limba germană și franceză la școla poporală superioșă de fete. Totu acolo sunt numite: dșora *Elena Sântionu* de prefectă de studii și învățătoare în clasa a III-a și a IV-a, dșora *Aurelia Barișiu* de guvernantă și învățătoare în clasa I și a II-a, dșora *Victoria Ioanovicu*, de guvernantă și învățătoare de lucru de mână și de industria de casă.

Cununie. Diu *Vasiliu Suci*, teologu abs. și dșora *Maria Bretoi* își vor serbă cununia Duminică în 31 Iulie la 4 ore p. m. în biserică gr. cat. din Teșu.

Impertinență. De unu timp încocu unu individ uorecare din Blăși triune la diarulu „Kolozsvar” din Clușiu informațiunile cele mai tendențioșe și infame la adresa Blășenilor. Mai astă ernă s’a acățat de noi, pentru-că amu comdatu din punctu de vedere creștinescu și alu educațiunii și instrucțiunii aranjarea unu balu mascat și a unu balu în postul mare. În septemăile trecute a mințit una despre studenții din Blăși, că în număr de vreo 60 ar fi vătămătu steagulu Ungariei, înarborat pre o panoramă, deși a scitu bine, că din totu lucrulu nimic nu e adevăratu. Acum în Nr. 162 din 18 Iulie minte, că Românii din Blăși se pregătescu la demonstrațiunile cu ocasiunea adunării generale a Asociațiunii și în specialu să spargă ferestrele la toți Magiarii aceia, cari nu vor lumina ferestrele cu aceea ocasiune. — Apoi să ni-se ferte espreșiunea, dar asta e o mișelie fără sēmēnu. A minți în forma asta, a scoru din aer și a neli-nisci ast-felu pre omeni, e totuș o infamie. Noi declarăm, că toate sunt scoritură, și rugăm pre redacțiunea dela „Kolozsvar”, ca la unu omu de nimica cum e corespondentulu ei din Blăși. să nu mai deschidă colouele. Pre corespondentulu anonim alu „Kolozsvar” ilu facem atentu, să-și vadă de treburi, să nu turbure pacea și bunaînțelegere între locuitorii Blășului, căci altcum vom fi siliți a-i da de urmă și a întrebunța mijlocele legale, pentru ca să-lu învățăm a grăi adevărul. Griješcă bine, că prânzu potă cu minciuna, dar cină nu.

Măcelu. La 12 a l. c. doi gendarmi au escortat în Măgura, comitatulu Bistrița-Nășend, pre doi păstori sub cuvintu, că acestia ar fi furat unu cal. Poporulu din Măgura a poștitu dela gendarmi să dimită păstorii, ca să nu le rămână vitele la munte fără padă. Neîmplinind gendarmii dorința poporului s’a născut între ei și popor o bătaie, în urma căreia doi omeni au fost uciși și la 20 răniți. O comisiune a eșitu la fața loculu.

Investigări disciplinare. Diarulu „Egyetértés” din 19 a l. c. i-se scrie din Arad, că vicecomitele Szathmari a suspendat din oficiu pre acei membri ai antistilor comunale, cari au subscris declarațiunile de aderință publicate în „Tribuna”, și a pornit investigațiune disciplinară contra lor.

¹⁾ Cererile de primire ar să fie instruate cu: a) atestat de botezu, b) atestat școlastic despre clasa absolvată; c) atestat de vaccinare.

PARTE SCIINȚIFICĂ-LITERARĂ.

Unirea bisericii române din Ungaria și Transilvania, dară mai ales din părțile bănățene ale dieceșei Lugosului.

(Continuare.)

Este cunoscut, că episcopul *Inocențiu Cloin*, încă la anul 1731 a cerut dela împăratul Carol, ca pentru sine, pentru mănăstire, călugări, și întreținerea alumnilor, să concedă schimbarea domeniului din Gherla și Sâmbăta-de-jos din districtul Făgărașului cu domeniul din Blăși, și că acel împărat la 1732 s'a și învoit la acesta; dară prin întreprinderea unor împrejurări, aceea voință împăratăască rămase neefectuată până la 1738.¹⁾

Chiar pre același timp s'a întâmplată acesta și cu înființarea episcopiei române unite din Bănat. Cestiunea s'a pusă în lucrare încă pre la 1732, era rezoluțiunea a urmată la an. 1738. Și în Transilvania, și în Bănat același scop, aceeași modalitate, și aceeași instituțiune. Pentru aceea vedem, că și împăratul ambele le lega laolaltă, de-orece la fundarea episcopiei din Bănat, se provoca la fundatiunea făcută în Transilvania. Numai aceea ar pute fi bătătoră la ochi, că cum s'a putut provoca împăratul la fundatiunea din Blăși eșită la 21 August 1738 în scrisoră datată din 10 Mai 1738 pentru episcopia din Bănat.

Acăsta însă dispăre, dacă se revocă în memorie, că fundatiunea din Transilvania era otărită deja în anul 1732 — cum dice însuși împăratul — și apoi s'a putut întâmpla, că cestiunea fundatiunii din Transilvania la curte s'a rezolvat mai înainte de cea din Bănat, și numai concipiarea, respective estradarea diplomei s'a amânât până în August 1738.²⁾

Din cuprinsul rezoluțiunii de mai sus s'a vedut, că împăratul a dispus, ca diploma fundatiională să se pregătească, și să se estradeze prin Cancelaria aulică ungeră.

Precând diploma cea pentru episcopia unită din Transilvania aieva s'a estradat, din contra aceea pentru episcopia din Bănat s'a întrelăsat, respective s'a suspins. A trebuit ca aceea să fie prevenită prin înființarea altei episcopii unite, adică a Oradei-mari (1777), din carea, precum și din cea dela Făgăraș ca din matre după 115 ani, să reînvie episcopia unită a Lugosului, fără însă ca toate condițiunile specificate în rezoluțiunea împăratăască din 10 Mai 1738 să fi legat cu aceeași reînființare, de-orece episcopia Lugosului nici până în ziua de azi nu are alumneată, canonicii nu au locuințe stabile, ci numai închiriate, era beneficiul canonical și cel episcopesc nu e ascurat prin domini immobile, ci se solvesce din cassa erarială în puterea creditului statului.

Și ore ce au fost cauzele nerealisării de înființare a episcopiei numite din Bănat la anul 1738?

Cumcă doră episcopul latin al Cianadului să se fi opus înființării unei episcopii unite independente în Bănat, acăsta nu se poate afirmă, de-orece de o parte exceptiunea fictivă canonică adusă înainte prin Episcopul r. cat. Mártonffy din Transilvania în contra înființării episcopiei române unite de acolo, ori ca a celui din Agria făcută contra episcopiei unite a Muncaciului, era deja superată, era de altă parte în rezoluțiune maiestatică expresă se dice, că aceea înființarea se face drept cu învoirea Episcopului Cianadului.

Cauza este de a se căută în schimbarea împrejurărilor politice. Căci precând Transilvania între anii 1732—1738 era ținută în frâu, pre atunci în Bănat dela începutul anului 1738 până cătră toamnă anului 1739 a curs resbelul cel nefericit între Turci și imperiali, care s'a încheiat prin pacea

dela Belgrad la 17 Sept. 1739, în tenoarea căreia Austria a perdut provinciile căpătate dincolo de Dunăre în virtutea păcii dela Pasaroveț, rămânându-i numai Bănatul. Prin pierderea aceea a Valachiei (României) și a Sârbiei, intențiunea împăratului încă a suferit schimbare, carele adică a voit ca episcopia unită din Bănat să fie sentinela preste părțile României și ale Sârbiei prin pacea dela Pasaroveț câștigată.

La acăsta a mai putut contribui și alte împrejurări întreprinse. Anume: că în urmarea resbelului dintre 1738—1739, în acești ani până cătră finea anului 1740, în Bănat a grasat pestilența, prin ce nu numai că forte mulți locuitori au murit, ci mulți au și fugit în Transilvania și în părțile Ungariei dincolo de Tisa și Murăș.

Să se mai adaugă la acăsta și aceea, că sub decursul resbelului atât prin Turci cât și prin rebelii indigeni, drept cercul Verșetului și părțile Moldovei și ale Palancei ca locuri de reședință episcopăscă designate, fură forte devastate.

Și în urmă cândă este vorba despre cauza suspinderii înființării episcopiei unite din Bănat, nu se poate lăsa neconsiderat nici aceea, că guvernatorul *Hamilton*, carele se poate numi urzitorul și sprijinitorul cel mai zelos al cestiunii de înființare, la anul 1738 s'a lăsat de oficiul său, și locul aceluia l'a ocupat nefericitul *Neipperg*, care fără imputernicirea împăratului și așa dicându numai din pismă cătră Commandantele suprem *Wallis* a încheiat pacea cea de-grădătoare dela *Belgrad*.

Mai înainte de a lua rămasă bună dela timpul domniei împăratului *Carol al VI-lea* († 19 Oct. 1740), și al guvernării Episcopului *Falkenstein* (1739), este să mai facem comemorare despre o specificațiune a preoților uniți din 1739, compusă prin preotul *Petronie* din *Timișoara*, la 5 Oct. 1739 deci de loc după încheierea păcii din *Belgrad*.

Din specificarea acăsta *) se cunoșce, că dintre preoții fungeți pre la anul 1737, trei din partea medenoptiană a Bănatului, încă pre la anul 1738 părăsind Bănatul trecură în Transilvania, trei de lângă *Murăș* au trecut în Ungaria, unu a murit, unu fu ucis de lotri, ¹⁾ cel din *Comorisc* a deficiat, ubicațiunea unuia nu s'a sciut, și că afară de *Timișoara* numai în *Cacova*, *Fizeș*, *Muran*, *Temeres*, *Serezani* și *Gladna*, deci numai 7 preoți uniți au mai funcționat.

*) *Specification*, Deren Unirten Poppen, welche sich wirklich all-hier in dem Bannath befinden, und wie deren Nahmen. Als Popa Nicolaj Nedelkovitz v. Feledhas befindet sich über ein Jahr in Sibenburg. Demitro Janovicz v. Faczet ebenfahls ein Jahr schon in Sibenburg. Jovan v. Kissintz ist ebenfahls schon 1 Jahr in Sibenburg. Georgi der ältere v. Foelak befindet sich über der Marosch ein Jahrlang. Georgi Milosevitz v. Foelak ebenfahls über der Marosch. Theodor von Türkisch Sakosh ist ebenfahls über ein Jahr über der Marosch. Petro v. Servestje ist v. denen Rauberen Toth geschlagen worden. Georgi v. Cadar ist mir ohnbekant ob er noch bey Leben oder nicht. Pascul v. Visma ist gestorben. Mihutza v. Kakova befindet sich noch aldort. Grajiza v. Comoristje ist Schismaticus worden und befindet sich zu Kataja. Andrea v. Fischesch befindet sich allhier bey mir. Opra v. Muran befindet sich aldort. Jovann v. Kimiresh befindet sich aldorten und ist alles aldorth Chatolisch. Dimitro von Sereshau befindet sich aldorth. Mihay v. Gladna befindet sich aldorth.

Temesvar den 5-ten 8bris (Octoberis) 1739.

Петроне Поповиц
Petronie Popovits m. p.

¹⁾ Pesty o. c. p. 149. La anul 1739 spre estirparea și înfrânarea hoților, cari tare s'au sporit în părțile Temișului, imperialii din trei părți au susceput operațiuni militare, începându din părțile Caransebeșului până sus cătră Făget-Lipova.

Cauza, pentru care unii au trecut parte în Ardeal, parte în Ungaria, a putut să fie frica de război și de pestilență, era cauza deficiării unuia a putut să fie frica rebeliunii românesce racoțane, ceea ce mai ales în părțile Verșetului a decurs.

În numita specificațiune se află doi preoți, anume: *Petru* dela *Service* și *Pascul* dela *Visma*, câtă ca și în specificațiunile de mai înainte nu ocură, deci se vede că cel din *Service* s'a unit mai târziu, era *Pascul* dela *Visma* s'a dispus acolo în locul preotului *Ispas*, carele a murit la 15 August 1736.

Este încă de însemnat și aceea, că precum în specificațiunea din 1736, așa și în cea din 1739 se dice, că comuna *Temeres* (*Kymerest* lângă *Făget*) este totă unită. Despre comuna acăsta la anul 1744 se dice „semper unita“, era la anul 1765 se mai amintescă că acolo este biserică și preoți uniți. Să vede însă, că aceea parochie din *di* în *di* a decăzut, de-orece pre la an. 1766 episcopul r. cat. al *Cianadului* cu numele *Engel*, propune ca plata preotului unită din *Temeres* să se asemneze învătătorului din *Crașova* și *Slatina*, de-orece în *Temeres*, nema fiindu popor unit, este superflu de a se denumi acolo preot unit.¹⁾

(Va urmă.)

Vezinas.

Istorisire de Nic. T. Zorilă

(Continuare.)

VI.

Într'o pivniță umedă și rece din locuința lui *Vezinas* zac în diferite despărțiminte mai mulți prinșonieri.

Dintr'un foisor de zid boltit unde păzesc lănceri, omul poate merge în închisore pre niște uși și trepte de piatră înguste și alunecose.

Prinșonierii zac pre un așternut de paie putrede și apătose. Îmbrăcămintea le este mai de tot sdrănită.

Totă lumina din acest clar obscur o dau puținele rațe ce pătrund printr'o ferestruță mică, care e săpată forte sus în zid. În afară e asemenea cu suprafața grădinei. De multe ori, cândă sunt ploți torrențiale din apa cea multă se mai varsă și pre ferestruța în închisore, ducându morțe celor prinși și ținți acolo.

Altecum mai multă domnesce un obscur trist. Numai atunci poți distinge bine fisionomia omului, cândă rațele sorelui pătrund pre vre-o câteva minute direct prin ferestra cea mică.

Rețelele păiangenilor stau atârinate cu grămada de unghiurile zidului.

Jură-împrejur totă părțile e găurit pre de desupt de cloțan, cari fac cele mai dese visite.

Pre găurile lor se mai scurge apa. Aceste animale uriciose le-au făcut un serviciu, pre care ei nu-lu sci preț în destul.

Acestă despărțimint în care intrăm este închisora lui *Longinus* și a soților săi, pre cari i-au prins *Dapix* și *Vezinas* prin tradare și călcare în picioare a tuturor drepturilor de război.

De-a lungul zidului toți sunt legați cu lanțuri, înțepenite în pârte cu câte o scobă. Fiesce care are lângă sine un vas de pământ cu apă și o fălie de pâne neagră de orz.

Un loc este gol. Lanțurile sunt aruncate la pământ.

¹⁾ Történelmi Adattár 1871 pag. 483.

¹⁾ Cfr. Nilles o. c. T. II. p. 533; Acte și Fragmente pag. 91. Samuelis Klein »Historia Daco-Romanorum« Cap. XVIII în »Folia pentru minte« an. 1862. Nr. 26.

²⁾ Petru Maior »Istoria biser.« pag. 201 seq.

A fugită doră vre-unu prinsonieri? O nu! Romanul nu fuge dinaintea morții ci vine la ea.

Să zărească apropiându-se de pre trepte o mică făclie de rășină. Apoi, apare un bărbat de statură marțială cu fruntea ridicată.

Cu pași siguri se apropie de Longinus în ochii cărui se poate observa bucuria nespuse a vederii.

„Bine te-am găsit“, salută întindându ambele brațe spre comandantul legiunii.

„Bine-ai venit! Iubite căpitane,“ ține Longinus către noul venit. „Te-am așteptat cu un dor nespuse.“

Înapoia prinsonierului revenit apar doi soldați și Dapix.

Romanul își reia locul lângă Longinus. Întinde mâinile soldaților cari îl înălțuresc de noi și privesc cu un suris la Dapix, ca și când ar voi a ține:

„Vezi că m'am rentors. Nu'mi trebuie grația ta, a unui trădător și mișel!“

Acăsta privire și suris pătrund ca un ac otrăvicios în inima lui Dapix.

Cu o voce iritată de mânie începe a vorbi, privind la rațele sorelui, ce pătrund prin ferestruia ca nise fire subțirele de mătăș:

„Comandantul acestei cetăți m'a însărcinat, să vă spun, că vă împărtășesc de deosebita onoare de a vă face o vedită aici în temniță. De o așa ciuste încă n'a fost în vrednicia nici un prinsonieri. Voi trebuie să-l onorați acum, ca pre domnul și stăpânul vostru.“

„Nu vorbi prosti,“ ține Longinus cu o voce forte aspră, „căci vom fi siliți a ne băga degetele în urechi și a ne închide ochii.“

„Ei vorbesc cea-ce vrău și nimenea să nu cuteze a mă întrerupe, căci așa fi silit a începe cu chinurile nu de mult delaturate. Generalul Vezinas ține în mână sa mortea și viața voastră. Nu-l mâniați cu răspunsuri nepotrivite și vătămătoare. Ați suferit până acuma destul, așa cred. Doi dintre voi în urma chinurilor au și murit o morțe, pre care nu o doresc nimenuia. Știu bine“ continuă mai departe umblându în sus și în jos prin temniță, „că mortea voi cu toții o doriți ca pre un dor de mult așteptat. Ea ar fi pentru voi cel mai mare bine pre care vi l'ar putea face cineva aici. Suteți însă cu toții rătași, dacă cugetați așa ceva. Nouă nu ne poate fi de mare folos mortea voastră. Din contră dorim din totă inima, să vă rentorțăm în frumoasă voastră patrie, în cercul familiei și în locul natal de care vă lăga atâtea suveniri din copilărie. Să revedeți blândul și limpedele ceruri italicu cu Roma superbă și prima urbe a lumii. Beliducele nostru e cu mai multă bunăvoință față de voi, de cum s'ar cuveni. De a-ți fi aplecați a-l răspunde sincer, v'ar elibera dăruindu-vă aur și lucruri neprețuite. În nepricepere și orbie voi toate le respingeți și vătămăți chiar și pre rege și pre beliducele lui. Acesta astăzi — ultima oră — va veni punându-vă întrebări și pretindându răspunsuri. Chinurile ce le-ați răbdat până acuma au fost numai jucării de copii. Călăul a aflat minunată mijloc de a scote din voi vorbe adevărate. Astăzi, după cum se vede, i voi și încerca puterea. Cu deosebire tu — și arată cu mâna pre prinsonierul curier — de vei minți și vei voi a-ne duce în rătăcire

o să vezi carnea și sângele tău de roman, cum flu vorb linge câni.“

După o scurtă pauză continuă:

„În schimbul tuturor neprețuitelor binefaceri, ce noi suntem gata a vi le face, nu cerem alta decât să ne spuneți sincer și cu de-amănuntul toate planurile împăratului vostru față de poporul și regele Daciei. Generalul Vezinas va sosi acuz și eu ultima dată vă admoniez, să spuneți adevărul și să nu folosiți cuvinte vătămătoare față de rege și de el. Priviți-l ca pre un binefacător. De nu, apoi veți vedea ce înțelepciune are călăul. Chiar mi s'a plâns, că i se urește pre aici.“

Privind preste umert la prinsonieri se urcă pre scară însoțit de surisurile ironice și nepăsătoare ale Romanilor.

Acestia nici cu un singur cuvânt nu l'au întrerupt în tot decursul vorbirii, afară de Longinus.

În ochii lor se vede chiar și acuma o rață de compătimit și un mare dispreț.

„Ce ne-a tocat aici atâtea vreme omul acesta? Eu nu l'am înțeles de locul locului,“ ține prinsonierul curier către Longinus.

„Ne-a amenințat, că de nu vom tradă patria și pre împărat, ne vor omor prin chinurile cele mai teribile ce mintea omenească poate descoperi,“ răspunde Longinus.

„Ei bine“ ține un căpitan din cavaleria mauretană cu o liniște sufletescă admirabilă, „ce vor câștiga cu acesta? Aceea ce doresc? Nici decât, dorința lor nu se poate îndeplini nici o dată.“

„Ce răspuns ai primit dela împăratul?“ întrebă Longinus pre curierul Dacilor.

„Ușor îl poți găci“ răspunde cel întrebă. „Cred că cunosc destul de aproape pre împăratul. A stat puțin la îndoială fără de a putea lua vre-o hotărre. Apoi a adunat la sfat pre capi armatei, unde am revădit cea de pre urmă dată printre ei pre Liciniu Sura, intimul lui Traian. Pre amicii tăi: pretorianul Claudius Livianus și Lucius Quietus, cavalerul mauretan.“

„Și ce au hotărât în consiliul acesta?“ întrebă Longinus cu ore care grabă.

„Traian mi-a poruncit a repeti în auzul tuturor solia ta și a lui Vezinas. S'au adunat vre-o de ce căpitani înprejurul meu încercându-mă cu felii de felii de întrebări. I-am spus împăratului, că dorința ta e, să nu îndeplinescă nici cea mai mică pretensiune a inamicului. Tu nu vei putea suportă rușinea unei expediții perdate pentru tine. Cel mai fricos din Roma te va arăta cu degetul. Chiar când ar implini dorința inamicului — ceea ce tu nu crezi — nu vei mai merge la ei nici odată. Cumnatul tău Laberius — dela care am avut otrava — mi-a spus, că se simte nespuse de fericit, că nu vrei să primești grația dușmanului în schimbul averilor ce ți le-arda. Am spus toate suferințele ce le-am rădat până acuma. Ne-au compătimit. Pentru aceea însă cine ar fi cutezat a sfătu pre împăratul să împlinescă condițiile inamicului pentru eliberarea noastră? Nimenea.“

Longinus apucă otrava pre care adăcătorul i-o întinde după un căutat lung.

„Așa“, ține el vesel desfăcându, „să murim cu toții, ca vulpea acăsta viclenă se

nu albă cu ce storce favoruri dela Traian. Să nu capete după voința lui pacea cea atăt de mult dorită.“

„Diminătă ai nostri vor asalta cetatea“, ține curierul. „În tabere toți lucră cu neobosală, Dacii vedă acăsta. Venind în coci observați, că și ei fac pregătiri mari de apărare. Acuzi va veni Vezinas spre a ne descose și a ne sili să tradăm planurile împăratului nostru.“

„Să vină!“ ține Longinus cu dispreț, „morții vor tradă acele planuri, noi înse nu!“

Apoi scoțându praful cel galbin din învelitoare îl topesce în vasul de apă ce stă de-a drépta.

„Când m'am despărțit de ai nostri, toți amicii și cunoscuții tăi mi-au strins mână și pentru tine și m'au rugat ați spune salutările lor de rămas bun. Nici o lacrimă n'am vădit în ochii lor. Durerea cea ascunsă din inimă mi-a spus, că te-au iubit. — Toți ar fi făcut ca și tine.“

„Bravo. Am cel puțin mângăerea acum când mori, că au avut toți inimi de roman!“

Prin coridor se aud puși mulți și grei. Vine generalul Vezinas.

„Rămas bun Romanilor! De ce-riul ca legiunile voastre cele învingătoare să cucerăscă totă lumea.“

Cu aceste vorbe apucă vasul cu otravă și sorbind o înghițitură o întinde vecinului său și cade pre spate ca trăsniță.

Prinsonierul curier apucă cu repeziune vasul din mână lui Longinus, îl ridică și bând ține celor de ce soldați:

„Așa se faceți toți.“

Ce nefericire înse. Otrava la ală șeselele ostașii s'a sfârșit.

Așadar ei totuși vor ajunge pre mână călăului spre a muri de chinurile cele mai lungi și mai înfricoșate?

Ore sorcea spre aceea ia destinat?

(Va urmă.)

Bibliografie.

VI. Programă a școlii civile publice de fete cu internat a Asociației transilvane pentru literatura română și cultura poporului român, în Sibiu, pre anul școlastic 1891/2 publicată de Dr. Ioan Crișianu, director. Cuprinsul: I. Limba maternă de Dr. V. Bologa (pag. 3—101). — II. Planul de învățământ al școlii civile de fete, stabilit (în virtutea §-lui 6 din statutul de organizare al școlii), în conformitate cu ordinul înaltului ministeru r. u. de culte și instrucțiune publică dt 11 Aug. 1887 Nr. 29000, de comitetul Asociației în ședința dela 6 Nov. 1891 (pag. 102—120). — III. Sciri școlare (pag. 121—140). 1. Personalul școlii constă din un director, doi învățatori și două învățatoresc. doi cateheți, o instructoră pentru limba francesă, două instructori și un instructor pentru musică și o instructoră pentru gimnastică; era personalul internatului are un director (pre directorul școlii), o directoră, un medic și o guvernantă și o bonă, ca ajutătoare. 2. Materialul din obiectele de învățământ pertractat în anul școl. 1891/2. 3. Conspicțul elevor înmatriculate în anul școl. 1891/2 și anume în clasa I-a 14, în cl. a II-a 23, în cl. a III-a 18 și în cl. a IV-a 13 ordinare și 6 estraordinare. 4. conspicțul elevor din internat numără 53 de eleve. 5. Mijlocele de învățământ. 6. Unele date din economia școlii și a internatului. 7. Programul examenelor și 8. Condiții de primire în școlă și internat.

Economie.

Oprirea vinului artificial. În ședința din 2 Iulie a parlamentului ungar ministru de comerț a declarat, că proiectul de lege privitor la oprirea vinului artificial este terminat. Se speră, că proiectul în timp scurt va ajunge înaintea parlamentului.

Producțiunea de tutun în România. Producțiunea de tutun înfloresce în România în măsură îmbucurătoare și calitatea tutunului nu lasă nimic de dorit. Cu toate că teritoriul semănat cu tutun în anul 1891 a fost numai de 4376 hectare față cu 4699 hectare cultivate în anul 1890, totuși producțiunea din anul 1891 a fost de 3.077, 606 kilograme față cu 2.566,000 kilograme produse în anul 1890.

Isvore nouă de petrol. În Caucaș, aproape de Bacu, în lunile aceste s'au descoperit niște isvore foarte abundante de petrol. Isvorele cele nouă dau zilnic cam 5000 tone de ulei de petra. Petroleul ce isvorește din aceste fântâni formază un riu-leț destul de însemnat. În urma acestei abundanțe de petrol prețul petrolului a scăzut cu 30%; cu toate acestea societatea pre acți formată pentru exploatarea isvorerilor acestora, speră venite enorme.

Care este națiunea cea mai avută? Averele mișcătoare și nemiscătoare a Statelor unite din America de nord face 63,648 milioane de dolari (1 dollar = 2 floreni în aur). Prin urmare pre fiecare locuitor se vin mai bine de 1000 dolari. Averele Britanniei mari ajunge la 50.000 dolari.

Editor și redactor răspundător:

Dr. Vasiliu Hossu.

Nr. 321—1892.

(20) 1—1

Concurs.

Pentru ocuparea postului de învățător adjunct la școala reuniunii grănițeresc din Cujiră, comitatul Hunedorei, pre lângă un salariu anual de 300 fl. v. a. apoi cu-

artir în edificiul școlii și lemnele de foc necesare, prin acesta cu termenul până la 7 August st. n. a. c. să scrie concurs.

Reflecții au să și trimită suplicele instruite cu toate documentele prescise de lege la:

Comitetul administrativ de fondul și școlile de reuniune a fostilor grănițeri din regimentul român I.

Sibiu, în 18 Iulie 1892.

Nr. 2442—1892.

(17) 2—2

Publicare de concurs.

Din Fundațiunea demnului de pie memorie Ștefan Ferdinand Hirsch a devenit vacant un stipendiu de 300 fl., la care se scrie prin acesta concurs până în 10 August a. c. st. n.

La stipendiul acesta pot concurge numai acei tineri români greco-catolici, cari sunt născuți în vre-una din comunele următoare: Turda, Copand, Turu, Reghiu, Comișig, Banabiciu, Aitonu, St.-Martinul-deșertu, Ceanul-deșertu, Agărbiciu, Mischiu, Sandu, Petridul-de-susu, Petridul-de-mijlocu, Petridul-de-josu, Berchișu, Măgura, Schiop (Pusza-Egres), Pusta-St.-Craiu, Surducu, Bicalatu, Iara-inferiora, Agriș (Ruha-Egeres), Muntele Băisorei, Ocolisulu-micu, Ocolisulu-mare, Runcu, Cacova, Săcelu. Lita-magiară, Lita-română, Filea-de-josu, Filea-de-susu, Ciurila, Sălice, Sălicea, Micușu, Hasmașu, Maghiaruș (Magyaróság), Șutu, Silvașulu-magiaru, Indolu, Ceanulu-mare, Băisora, Muntele Filei (F. Havassa), ca unele, cari odinioară au format ces. reg. pretura a Turdei sub președința fericitului fondator Ștefan Ferdinand Hirsch.

Stipendiul îl vor pute dobândi numai atari tineri din școlile medie, sau intratori acum în școlile medie, cari vor produce testimoni cu calcul din studii: eminente, sau cel puțin bună, era din purtarea morală: bună sau cel puțin legală. Atari tineri vor pute folosi stipendiul dobândit în gimnasiu, școala reală, școala agronomică, și eventual și la universitate, dacă atât

în studii, cât și în purtarea morală vor ține calculii indicați mai sus.

Concursele să se instrueze cu următoarele documente: testimoni scolastic de pre an. scol. 1891/2, carte de botez, atestată medicală și de paupertate și să se așternă până la termenul prefapt la Ordinariatul arhiepiscopesc gr. cat. în Blăși prin parochul concernente. Concursele intrate mai târziu nu se vor considera.

Blăși, în 5 Iulie 1892.

Ordinariatul arhiepiscopesc gr. cat. de Alba-Iulia.

172/1892.

(19) 2—3

Concurs.

Pentru anul scolastic 1892/3 sunt a se ocupa 14 stipendii à 50 fl. menite pentru elevi de părinți mai lipsiți de mijloc, cari vor fi adăpostite în internatul împreunat cu școala civilă de fete a Asociațiunii transilvane. Dece (10) din aceste stipendii s'au creat din suma de 500 fl. v. a. votată Asociațiunii transilvane în scopul arătat de onorata adunare generală din anul acesta a institutului de credit și economie „Albina” în Sibiu, er patru (4) din suma de 200 fl. donată Asociațiunii, după cum arată concludul comitetului subsămnat dela 20 Iunie 1891 Nr. prot. 89, de dl. Dr. Aureliu Maniu, notar public reg. în Oravița.

Pentru ocuparea acestor stipendii se scrie concurs, cu termenul până la 15 August n. 1892.

Cereriile au a se înainta „Comitetului Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român în Sibiu”; la acelea sunt a se acude:

- Carte de botez în original s'au în copie legalizată;
- Testimoniul scolastic de pre semestrul II al anului scolastic 1891/2;
- Atestată despre condițiunea și starea materială a părinților.

Sibiu, în 12 Iulie 1892.

Președintele Asociațiunii transilvane pentru literatura română și cultura poporului român:

G. Barițiu,
președinte.

Dr. I. Crișianu,
secretar II.

Fundată în an.
1858.

FRANCISCU WALSER

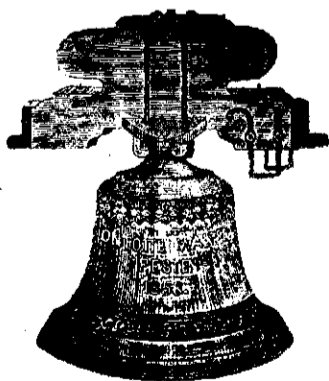
Liferant de curte
al Altei Sale
Imp. și reg. Archiducele Iosif.

proprietariul primei fabrici ungare de mașine și recunite de pompieri, turnătorii de clopote și metali

Budapesta, VII, strada Rottenbiller, Nr. 66

recomandă atențiunei preanoraților domni preotii

TURNATORIA SA DE CLOPOTE

(4) 28—52

Preliminare de spese și Prețu-couranturi se trimittă la cerere gratuită și franco.

Distinsă în anul 1886 la esposițiunea regnicolară din Budapesta pentru lucru escelent, progres și capacitate de concurență cu diploma cea mare de onore.

în care se fabrică atât grupuri cât și clopote singuratic: cu scaune de fier patentate și cu chivere (córne) scutite de frecare. Fabrica a liferat dela întemeierea sa 1800 clopote mari de metal, intr'altel și cel del metropolia din Bucuresci în greutate de 8000 kilograme.

Se află umblătoare scutite de mirosu, arangiamente pentru băi, conducte pentru apă și pompe pentru fântâni.

Cu deosebită stină cutez a încunoscintă pre Veneratul Cleru greco-catolicu,

că precum și până acum iaș asupra-mi gătirea de iconostase, amvone, altare și alte obiecte de ale instruirei interne a bisericelor, în ce privesce lucrul de măsari și de sculptori, de colorare respective de marmorisare și de prevedere cu icone sante, dimpreună cu aședarea acelor obiecte în fața locului, precum și renovarea de iconostase cu prețurile cele mai ieftine.

Cu proiecte colorate servesc cu placere.

Iconostasele ridicate de mine în bisericile greco-catolice au câștigat recunoscere deosebită, si toate mă îndreptățesc la sperarea, că Veneratul Cleru mă va împărtăși ocașional-minte de prețuita-i încredere. Silința mea se va îndreptă totu-deauna intr'acolo, că și de aci înainte se merită renumele celu bunu, care mi-lam câștigat până acum.

Prin tarifulu de zone dispărându departările, prin acesta capacitatea de concurență mi-sa mărită.

Rogându-mă pentru prețuite comande sum

Oradea-mare, 10 Ian. 1892

cu deosebită stină
Carol Müller,

(5) 12—26

auritor și fabric. de recuis. biseric.